

Гиёҳвандликни инсоният генофонига солаётган хавфи ҳозирнинг долзарб муаммоси эканлиги ҳеч кимга сир эмас. Статистик маълумотларга кўра, бугунги кунда дунё бўйича 200 миллиондан ортиқ киши гиёҳвандлик ботқоғига ботган. Ушбу иллат чангалига чалинган 1 нафар кимса йил давомида ўнлаб иродаси суст кишиларни ўз сафига кўшиб олиши мумкин.

Гиёҳвандлик балосидан асрасин!

Мамлакатимизда гиёҳванд моддаларни истеъмол қилиш ва уларнинг ноқонуний айланишига қарши курашнинг қонуний асослари мавжуд.

Мамлакатимиз БМТнинг наркотик, психотроп моддалар ҳамда гиёҳвандлик воситаларининг ноқонуний айланишига қарши курашга қаратилган Конвенциясига қўшилган. Шунингдек, Республикаимизда "Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар тўғрисида" Қонун қабул қилинган. Қонун гиёҳвандлик воситалари, психотроп моддалар ва прекурсорларнинг муомалада бўлишига оид ижтимоий муносабатларни тартибга солиди ҳамда уларнинг қонунга хилоф равишда муомалада бўлишига монелик қилиш, фуқаролар соғлиғини сақлаш ҳамда давлат хавфсизлигини таъминлашни ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Гиёҳвандликка йўлиққан инсон организимида чуқур физиологик ўзгаришлар кузатилади. Наркотик моддага ташналик ортади, усиз тура олмайдиган вазият юзага келади. Гиёҳвандликнинг инсон саломатлиги учун хавфли томонлари шундан иборатки, у сурункали хасталиқдир. Гиёҳванд моддалар мияни зарарлаш хусусиятига эга. Бу дориларнинг яна бир хусусияти — танамиздаги табиий жараёнларга аралашиб, баъзи моддаларнинг ўрнини олишидан иборат. Яъни, бундай дорилар танадаги табиий жараёнларда ўз ўрнини эгаллаб олади. Демак, инсон шу дорини қабул қилмаса, табиий жараёнлар издан чиқадиган бўлиб қолади. Бундан ташқари, гиёҳванд моддалар асаб толаларини сустлаштиради ва борган сари дори қабул

қилишга эҳтиёжни орттириб боради. Масалан, бир бор дори қабул қилган инсон фақатгина ҳузур сезиши мумкин. Лекин дорининг таъсири кетгач, қўрқув, қоринда ва мушакларда оғриқ, бош оғриғи, кўнгил айниши пайдо бўлади. Табиийки, бемор яна дори қабул қилишга мажбур бўлади, лекин бир қанча вақтдан кейин бу белгилар кучая боради: қўрқув ваҳима билан, кўнгил айниши қайта-қайта қусиш билан, оғриқлар тиришиш билан алмашинади.

БМТнинг берган маълумотига асосан, дунё бўйича 200 миллион одам гиёҳванд моддаларни истеъмол қилади. Гиёҳвандликка боғланиб қолганлар эса 25 миллион нафарни ташкил этади. Олиб борилаётган саъй-ҳаракатлар натижасида Ўзбекистонда гиёҳвандларни рўйхатга олиниши йилдан-йилга камаймоқда.

Статистик маълумотларга кўра, Европа мамлакатларида рўйхатга олинган 14 миллион нафар гиёҳванднинг 2 миллион нафари ОИТС касаллиги билан ҳам касалланган. Гиёҳвандлар ўртасида битта шприц орқали бир неча киши наркотик воситани томирга жўнатиши ва айна шу йўл билан ОИТС тарқалаётгани хавфнинг нақадар ваҳимали эканлигини белгилайди. Қолаверса, Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилоти маълумотларига кўра, дунёда 450 миллион одамнинг руҳий ва хулқий бузилишга йўлиқиши ҳам айна шу иллат билан боғлиқ экан.

Гиёҳванд моддаларни томир орқали қабул қилувчи шахслар орасида ОИВ ва бошқа қон орқали юқувчи касалликларни тарқалиши тезлигини сусайтириш ҳамда мақсадли гуруҳларнинг барча даволаш профилактика муассасаларида тиббий ёрдам олишига имконият яратилиши мақсадида

Республика Соғлиқни сақлаш вазирлигининг саъй-ҳаракати билан "Ишонч хона"лари Республика-мизда ташкил этилган.

Республикада даволаш-профилактика муассасалари қошида ташкил этилган "Ишонч хона"лари гиёҳванд моддаларни истеъмол қилинишидан келган зарарни камайтириш бўйича дастурларни амалга оширади ҳамда гиёҳвандликка йўлиққан шахслар ўртасида ушбу иллат ва унинг оқибатида келиб чиқадиган касалликлар (ОИВ/ОИТС, гепатитлар)нинг профилактикаси бўйича ахборот-таълим материаллари, тиббий-психологик маслаҳат, бепул шприц ва игналар, шахсий ҳимоя воситалари ва дезинфекция-ловчи моддалар билан таъминлайди, зарурат туғилганида мурожаат қилган шахсларни турли тиббий ва психологик хизматлар олиш учун бошқа соҳа мутахассисларига йўналтиради.

Ўзбекистон Республикасида ўтказилган тадқиқотларга асосан: инъекция орқали гиёҳванд моддаларни истеъмол қилувчилар (ИОГМИҚ) — булар асосан эркаклар, 20 ёшдан 40 ёшгача бўлганлар ташкил этади. Ушбу шахсларнинг бир қисми оилалидир.

Гиёҳванд шахсни даволаш учун қанча муддат кетади ва уни олдини олиш чоралари нималардан иборат, деган савол жуда кўпчиликни қизиқтиради.

ИОГМИҚ гиёҳванднинг даволаниши ўзига ҳамда гиёҳванд моддани турига ва истеъмол қилиш шаклига боғлиқ. ИОГМИҚлар ушбу иллатдан даволанишни ўзлари хоҳламаса ундан тузалиши жуда қийин.

Бундан ташқари, албатта, шифокорнинг тажрибаси, беморнинг иродаси, яқин қариндошлари ҳамда ёр-дўстларининг кўмаги, уларнинг қўллаб-қувватлаши, ушбу шахсларни даволаниши учун яратилган муҳит катта аҳамиятга эгадир.

Кейинги йилларда ер юзиде гиёҳванд моддаларни истеъмол қиладиган, унинг ғайриқонуний савдоси билан шуғулланадиган одамлар тобора кўпайиб бораётганлиги барчамизни огоҳ бўлишга ундайди. Ахир ногирон фарзандларнинг дунёга келиши, наслнинг бузилиши, оилавий ажралишларнинг ортиши, жиноятчилик, фоҳишабозлик каби иллатлар асосида ҳам айни шу бало — гиёҳвандлик ётади. Демак, унинг салбий оқибатлари жамият учун жуда ҳам хатарлидир.

Мамлакатимизда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш ва гиёҳвандликка қарши курашиш бўйича ёшлар ўртасида қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Аҳолининг, айниқса, ёшларнинг гиёҳвандлик масалалари бўйича хабардорлик даражасини ошириш бўйича Ўзбекистон Республикасида салмоқли ишлар қилинаётганини эътироф этиш жоиз. Гиёҳвандлар нафақат ўз соғлиғи, балки атрофидагиларнинг саломатлиги ва осуда ҳаётига ҳам хавф солади. Бугунги кунда

Статистик маълумотларга кўра, Европа мамлакатларида рўйхатга олинган 14 миллион нафар гиёҳванднинг 2 миллион нафари ОИТС касаллиги билан ҳам касалланган. Гиёҳвандлар ўртасида битта шприц орқали бир неча киши наркотик воситани томирга жўнатиши ва айни шу йўл билан ОИТС тарқалаётгани хавфнинг нақадар ваҳимали эканлигини белгилайди.

мамлакатимизда аҳоли ўртасида кенг кўламда тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилмоқда. Бироқ, энг аввало, оилада бола тарбиясига, унинг юриш-туришига эътибор кучайтирилмас экан, ижобий натижага эришиш ниҳоятда қийин.

Гиёҳвандликка мубтало бўлиш киши ҳаётини бутунлай издан чиқаради. У ҳар тарафлама таназзулга юз тутаяди. Энг даҳшатлиси, гиёҳвандликка ружу қўйган кимса зарур пайтда ўзини-ўзи бошқариш қобилиятидан маҳрум бўлади. Демак, у нима қилаётганини чуқур англаб етмайди ва гиёҳвандликка руҳий тобелик вақтида қандай топшириқ буюрилса, ушбу топшириқни ўйламай бажаравериши мумкин. Ана шуни ҳисобга олиб, жиноятчи гуруҳлар уларни ўзларига қарам қилиб оладилар ва қабиҳ мақсадлари йўлида фойдаланадилар. Айниқса, диний экстремистик ва террористик тузилмалар учун бу усул кенг тарқалгани кўпчиликка маълум.

Гиёҳвандлик моддаларини истеъмол қилиш инсоннинг наслига ҳам катта зарар етказаяди. Ҳолбуки, инсон ўз наслининг давомчилари бўлган авлодларига яхши нарсаларни мерос қилиб қолдириши лозим. Гиёҳвандлар эса, ўз зурриётларини майиб-мажруҳ, ногирон, ақлан заиф, ахлоқи бузуқ ҳолда дунёга келишларига сабабчи бўлади.

Гиёҳвандлик касаллигини даволагандан кўра унинг олдини олган афзалдир. Ушбу иллатни олдини олиш учун ота-оналар ўз фарзандларига ёшлигидан кўпроқ эътибор беришлари, уларни бўш қолишларига йўл қўймасликлари, бекорчи болалар билан мулоқотга киришишларини олдини олишлари ва соғлом турмуш тарзига риоя этишга ўргатишлари лозим.

Ғ.РАДЖАБОВ,
Республика ОИТСга қарши
курашиш маркази директори ўринбосари
Ғ.НОРМУРАТОВА,
профилактика ва эпидемияга қарши ишлар
бўлими мудири